

IZVJEŠTAJ O RADU SAVJETA ZA ZAŠTITU ŽIVOTINJA ZA 2021. GODINU

Vlada Crne Gore je na sjednici od 24. maja 2018. godine donijela Odluku o osnivanju Savjeta za zaštitu životinja i ista je objavljena u "Službenom listu CG", br. 40/2018 od 22.6.2018. godine, a stupila je na snagu 30.06.2018. godine.

Savjet za zaštitu životinja (u daljem tekstu Savjet) je osnovan radi praćenja razvoja naučnih i stručnih saznanja na području zaštite životinja i predlaganja načina poboljšanja zaštite životinja u Crnoj Gori, davanja stručnih mišljenja po pitanjima etike i zaštite životinja u postupcima upotrebe životinja za eksperimente. Savjet čine predsjednik i šest članova. Jedan član Savjeta je predstavnik kojeg imenuje nevladin sektor. Sekretar Savjeta je imenovan od strane ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Cilj osnivanja Savjeta je traženje konkretnih reakcija i mjera, kojima će se doprinose rješavanju problema nedovoljne zaštite dobrobiti životinja, sa posebnim osvrtom na napuštene pse i životinje za proizvodnju zanemarene od strane vlasnika.

Takođe, podstaknutost za osnivanje Savjeta proistekla je iz sve češćih medijskih informacija o ujedima pasa, što je postavilo veliko pitanje odgovornosti vlasnika pasa, ali i ogromnih troškova koje plaćaju lokalne samouprave za nadoknade zbog prijave ujeda pasa lualica.

Savjet treba da doprinose kreiranju ambijenta za sistemsko i opšte prihvatljivo rješenje za dalje unaprijeđenje oblasti zaštite dobrobiti životinja na svim nivoima jer je briga o životinjama i dobrobiti životinja etičko, moralno i zdravstveno pitanje.

Savjet je u 2021 godini održao dvije sjednice Savjeta:

Na sedamnaestoj sjednici Savjeta za zaštitu životinja održanoj 15.06.2021 godine sa početkom u 11 h u prostorijama Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, razgovaralo se na teme koje se odnose na uspostavljanje jasne procedure za zbrinjavanje napuštenih životinja te shodno proceduri, lokalna samouprava se oglašava o slučaju napuštenih životinja. Osim ove jedna od razmatranih tema na ovoj sjednici Savjeta na koju je dat pozitivan odgovor bilo je obraćanje Specijalistike veterinarske laboratorije, u kome se traži stručno mišljenje i odobrenje za izvođenje eksperimenata na životinjama u cilju realizacije naučno istraživačkog rada. Projekat se sprovodi u okviru „Horizont 2020“, koji finansira Evropska komisija, a odnosi se na dodatna istraživanja vezana za dvije virusne bolesti goveda i svinja – afričke kuge svinja i kvrgave kože goveda. Ocijenjen je opravdanim svaki eksperiment na životinjama, u naučno istraživačke svrhe, kojima se poštuju odredbe Zakona o zaštiti dobrobiti životinja. Razmotreno je i obraćanje civilnog sektora, vezano za upotrebu dozvoljenih sredstava za liječenje životinja u registrovanim veterinarskim ambulancama, te je konstatovano je da su u upotrebi, isključivo, medicinska sredstva koja su prošla rigorozne procedure dobijanja dozvole od strane Instituta za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore. Savjet će i u narednom periodu pratiti i aktivnosti Radne grupe koja radi na izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti dobrobiti životinja, kako bi se ova oblast u potpunosti uskladila sa EU legislativom i prevazišli problemi koji postoje u primjeni postojećeg zakona.

Na osamnaestoj sjednici Savjeta za zaštitu životinja koja je održana 29.12.2021.godine, utvrđeno je da su realizovane sve planirane aktivnosti definisane u prethodnom periodu po pitanju zaštite dobrobiti životinja među kojima je kao prioritetna prepoznat Program za kontrolu populacije pasa sa akcionim planom, koji je Vlada Crne Gore usvojila 15. jula 2021. godine. Taj strateški dokument jasno daje smjernice lokalnim samoupravama, u čijoj nadležnosti je kontrola populacije pasa, o mjerama kontrole populacije pasa, koje trebaju biti primjenjene na lokalnom nivou, a u skladu sa standardima Svjetske organizacije za zdravlja životinja.

U 2021 godini poseban akcenat u radu Savjeta stavljen je na sledeće teme iz oblasti zaštite životinja:

Usvojen Program za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori sa akcionim planom

Kroz projekat „Podrška veterinarskom sektoru Crne Gore“ IPA 2014, kao jedna od komponenti obuhvaćena je oblast zaštite dobrobiti životinje, sa fokusom na izradu nacrtu Programa za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori sa ciljem uspostavljanja funkcionalnog i održivog sistema za kontrolu pasa lualica, ali i vlasničkih pasa, što će biti osnova za rješavanje brojnih izazova u ovoj oblasti. Dokument je zasnovan na najboljoj praksi i standardima Međunarodne organizacije za zdravlje životinja OIE definisanim u Poglavlju 7.7. - poglavlju za kontrolu populacije napuštenih pasa, prilagođen crnogorskim uslovima, posebno uzimajući u obzir procjenu koja je urađena tokom 2015. i 2018. godine od strane OIE-a. Nakon sprovedenih utvrđenih procedura predlog Programa upućen je na mišljenje nadležnim institucijama (Generalnom Sekretarijatu Vlade, Ministarstvu finansija i Zajednici opština). Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 15. jula 2021. godine usvojila Program za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori sa Akcionim planom, na predlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Zaključkom Vlade Crne Gore date su preporuke lokalnim samoupravama da najkasnije do II kvartala, 2023. godine, donesu lokalne planove za kontrolu populacije pasa za područje svoje uprave koji moraju biti usklađeni sa zakonskim okvirom i Programom, sprovodeći mjere i aktivnosti, dok se Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove obavezuje da o realizaciji aktivnosti izvještava Vladu jednom godišnje, a najkasnije do 30. juna tekuće godine za prethodnu godinu. Upravljanje i kontrola populacije pasa do sada nije bila predmet strateških dokumenata na nivou Crne Gore. Kako je u poslednjih nekoliko godina evidentan porast broja pasa, a posebno napuštenih i pasa lualica i sve češćih pojava napada pasa na ljude, neodgovoran odnos vlasnika prema kućnim ljubimcima, s jedne strane, a sa druge, nedovoljna svijest pojedinaca i zajednice o obavezama i odnosu prema životinjama, nedovoljna povezanost i angažovanost institucija na državnom i lokalnom nivou, nametnula se potreba za izradu i donošenje sveobuhvatnog, nacionalnog programa za kontrolu populacije pasa. Ovaj program je odgovor na utvrđene izazove u ovoj oblasti koji su zajednički za državu, lokalne samouprave, civilni sektor ali i društvo u cijelini. Zbog kompleksnosti i međusobne ukrštenosti mjera i aktivnosti u upravljanju i kontroli populacije pasa, saradnja na svim nivoima društva je od izuzetne važnosti. Okvirni cilj Programa za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori je uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori radi poboljšanja zdravlja i dobrobiti vlasničkih pasa i pasa lualica, a u konačnom, zaštite zdravlja životinja i ljudi.

Usvojeni Program za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori sa akcionim planom, predstavljen je od strane predsjednice Savjeta, Platformi za dobrobit životinja Evropske komisije Svetske organizacije za zdravlje životinja (OIE). Program je okarakterisan kao izuzetno kvalitetan i okarakterisan je kao prvi donijeti plan na nacionalnom nivou, koji treba biti kvalitetan model, posebno za zemlje Balkana, koje imaju slične probleme u ovoj oblasti kao i Crna Gora. Predsjednica Savjeta, koja je ujedno i potpredsjednica Evropske komisije Svetske organizacije za zdravlje životinja (OIE), predsjedava upravnim odborom Platforme za dobrobit životinja.

Evropska unija radi na unapređenju oblasti zaštite dobrobiti životinja

Radna grupa za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti dobrobiti životinja kontinuirano je radila i tokom 2021. godine. Definisana je zabrana držanja i korišćenje divljih životinja za cirkuske predstave dok se korišćenje domaćih životinja može dozvoliti ako ne odstupa od pravila za zaštitu dobrobiti životinja. U skladu sa preporukama Evropske

Komisije, odlučeno je da se sačeka sa izradom ovog akta, jer su u toku promjene zakonodavstva EU iz oblasti dobrobiti životinja. Savjet za zaštitu životinja je podržao ovakvu odluku i zatražio da Radna grupa za izradu narta zakona intenzivno prati predloge novog zakonodavstva EU i nastavi sa radom na Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti dobrobiti životinja uz punu usaglašenost sa evropskim zakonodavstvom u ovoj oblasti.

Uspostavljena procedura za postupanje u slučaju napuštenih životinja

Uspostavljena je jasna procedura za zbrinjavanje napuštenih životinja, a koju treba da sprovedu nadležne institucije, na način kojim će se doprinijeti efikasnijem rješavanju problema, prevashodno sa psima lualicama, ali i drugim životinjama. Nadležnosti po pitanju zbrinjavanja napuštenih životinja su jasno definisane jer uslove i način držanja životinja propisuje i sprovodi jedinica lokalne Uprave.

Napuštene životinje su u nadležnosti lokalne uprava na čijoj teritoriji se zateknu i ista ima za obavezu oglašavanje o slučaju napuštenih životinja. Ukoliko se za njih ne dokaže vlasništvo pojedinaca, životinje postaju vlasništvo lokalne samouprave, koja utvrđuje dalje postupanje sa njima.

Shodno propisima, primarna odgovornost je upravo na držaocu životinja koji su u obavezi da se odgovorno ponašati prema svojim životinjama, preduzmu sve propisane mjere za pravilno držanje i uzgoj, jer će u protivnom sve životinje koje se nađu bez nadzora biti oduzete, a protiv nesavjesnih vlasnika biće preduzete adekvatne mjere sankcionisanja.

Pozitivno mišljenje-za izvođenje eksperimenata na životinjama u cilju realizacije projekta „Horizont 2020“

Savjet je pozitivno odgovorio na obraćanje Specijalistike veterinarske laboratorije, u kome se traži stručno mišljenje i odobrenje za izvođenje eksperimenata na životinjama u cilju realizacije naučno istraživačkog rada. Projekat se sprovodi u okviru „Horizont 2020“, koji finansira Evropska komisija, a odnosi se na dodatna istraživanja vezana za dvije virusne bolesti goveda i svinja – afričke kuge svinja i kvrgave kože goveda. Ocijenjen je opravdanim svaki eksperiment na životinjama, u naučno istraživačke svrhe, a koji ispoštuje odredbe Zakona o dobrobiti životinja. U kontekstu predmetnog zahtjeva, konstatovano je da je u pitanju uobičajeno vađenje krvi životinjama, a za potrebe naučnog eksperimenta.

Takođe, na predlog Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i u 2021 godini, oblast zaštite dobrobiti životinja je kandidovana kao prioritetna.

- ✓ Urađena je Sektorska analiza za utvrđivanje predloga prioritetnih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u 2021 godini. Prepoznat je problem nedovoljnih kapaciteta državnih institucija i potrebe saradnje nevladinog sektora za zbrinjavanje napuštenih životinja (kućnih ljubimaca). S tim u vezi, sprovedeni su javni konkursi za projekte i programe nevladinih organizacija u 2021 godini za podršku projekta civilnog sektora u oblasti zaštite dobrobiti životinja. Jedan se odnosio na „Izgradnju/unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja u skloništima za napuštene životinje i napuštene kućne ljubimce“ za koji je opredijeljeno ukupno 80.000,00€ dok je drugi javni konkurs obuhvatio temu „Unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja kroz edukacije stanovništva, sterilizacije/kastracije pasa lualica i učešće u izradi lokalnih planova“ za koji je opredijeljeno ukupno 20.000,00€. Poštujući propisanu proceduru odlukama o raspodjeli sredstava sa rokom realizacije projekata /programa od šest mjeseci, prvim javnim konkursom podržano je pet projekata/programa NVO organizacija dok je drugim javnim konkursom podržano četiri projekata/programa NVO organizacija.
- ✓ Na obraćanje civilnog sektora, vezano za upotrebu dozvoljenih sredstava za liječenje životinja u registrovanim veterinarskim ambulantomama, konstatovano je da su u upotrebi,

isključivo, medicinska sredstva koja su prošla rigorozne procedure dobijanja dozvole od strane Instituta za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore.

- ✓ Povodom obraćanja civilnog sektora, koji se odnosi na ranu sterilizaciju/kastaraciju bezdomnih kućnih ljubimaca –pasa i mačaka, postoperativni tretman istih i vraćanje na ulicu zaključeno je da će uz konsultaciju i mišljenje Veterinarske komore, Savjet dati stručno mišljenje na ovu temu, u skladu sa zakonodavnim okvirom kojim se uređuje ova oblast. Podsjećamo da je sterilizacija/ kastaracija jedna od mjera kontrole populacije pasa koja je definisana Programom za kontrolu populacije pasa.
- ✓ Predloženo je da se prilikom kreiranja Javnog konkursa u oblasti zaštite dobrobiti životinja za 2022. godinu precizno definišu uslovi i mjere kojima će se nakon realizacije projektnih aktivnosti vidno unaprijediti oblast zaštite dobrobiti životinja.
- ✓ Nastavljeno je sa identifikacijom i registracijom pasa i upisom u Registar kućnih ljubimaca koji se sprovodi se kroz Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja i finansira se iz Agrobudžeta. Konstatovano je da je ostvaren dobar odziv vlasnika kućnih ljubimaca – pasa u dijelu identifikacije i registracije istih, što ohrabruje i ukazuje na evidentan razvoj svijesti o odgovornom vlasništvu.
- ✓ U odnosu na zaključke iz predhodnog perioda, a kako bi se unaprijedio zakonodavni okvir sa naročitim fokusom na njegovu primjenu predloženo je da se prilikom usvajanja Odluka o načinu držanja ljubimaca na lokalnom nivou iste budu dostavljene na mišljenje Savjetu prije usvajanja od strane opština. U predhodnoj godini na ovu temu obratili su se za mišljenje Savjetu sa predlogama Odluka, predstavnici opština Danilovgrad i Bijelo Polje;
- ✓ Neophodno je dodatno unaprijediti stanje u skloništima za napuštene životinje (kućne ljubimce) koja su u nadležnosti lokalnih samouprava, naročiti u skloništa u Beranama i Ulcinju uz sprovođenje pojačanog inspekcijskog nadzor uz definisanje daljih koraka.
- ✓ Tokom 2021 godine predsjednica, članovi, sekretar Savjet za zaštitu životinja su imali prema potrebi i komunikacije putem e-maila, telefona i sl.
- ✓ Nakon svake sjednice Savjeta objavljeno je saopštene za javnost.

U nastavku teksta, data je Tabela donijetih zaključaka sa sjednica Savjeta sa statusom realizacije:

Sjednice	Zaključci	Status realizacije
Sedamnaesta	✓ Usvojen je Zapisnik sa predhodne sjednice Savjeta;	✓ Realizovano
	✓ Podržana procedura nadležnih institucija o načinu zbrinjavanja napuštenih životinja na javnim površinama;	✓ Realizovano
	✓ Pozitivan odgovor Savjeta na obraćanje Specijalistike veterinarske laboratorije, u kome se traži stručno mišljenje i odobrenje za izvođenje eksperimenata na životinjama u cilju realizacije naučno istraživačkog rada;	✓ Realizovano

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Konstatovano je da postoji ustaljena procedura odobavanja i upotrebe lijekova za liječenje životinja u veterinarskim ambulancama i da će po ovom pitanju biti odgovoreno od strane Uprave na obraćanje dostavljeno od strane grupe nevladinih organizacija koje djeluju u oblasti zaštite dobrobiti životinja. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizovano
Osamnaesta	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Usvojen je Zapisnik sa predhodne sjednice Savjeta; ✓ Povodom obraćanja civilnog sektora, koji se odnosi na ranu sterilizaciju/kastaraciju bezdomnih kućnih ljubimaca –pasa i mačaka, postoperativni tretman istih i vraćanje na ulicu zaključeno je da će uz konsultaciju i mišljenje Veterinarske komore, Savjet dati stručno mišljenje na ovu temu, u skladu sa zakonodavnim okvirom kojim se uređuje ova oblast. ✓ Priprema izvještaja o radu Savjeta za 2021 godinu. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizovano ✓ Realizovano ✓ Realizovan

Zaključci

Savjet za zaštitu životinja je i u toku 2021. godine, realizovao niz aktivnosti i pokrenuo nove inicijative kako je navedeno u tekstu. Ipak, ostalo je puno prostora i tema kojima Savjet treba da se bavi. Na osnovu odluke Savjeta da se bavi najaktuelnijim temama, a usled posebnog interesovanja javnosti, otpočeto je sa aktivnostima vezanim za zaštitu dobrobiti pasa, pitanju kontrole populacije napuštenih pasa te radu na izmjenama i dopunama postojećeg Zakona o zaštiti dobrobiti životinja radi daljeg usaglašavanja sa propisima Evropske unije u oblasti zaštite dobrobiti životinja, zatim dodatno preciziranje pojedinih odredbi, posebno u dijelu ograničenja uočenih u toku implementacije zakonskog akta do sada, kao i stvaranje potpunog pravnog osnova za podzakonska akta u ovoj oblasti.

Uspostavljanjem Registra kućnih ljubimaca značajan je i neophodan korak za kvalitetnu zdravstvenu zaštitu pasa i daje mogućnost za dalje sprovođenje mjera za kontrolu populacije pasa i odgovorno vlasništvo nad njima. Konstatovano je da je u dosadašnjem periodu čipovan velik broj pasa sa tendencijom da u narednom periodu u Registru budu upisani svi psi i njihovi vlasnici.

Ipak, unapređenje zaštite dobrobiti drugih životinja u Crnoj Gori predstavlja dodatno aktuelno pitanje kome se treba posvetiti pažnja. Naime, veoma mali broj gazdinstava ispunjava minimalne standarde EU u pogledu higijene, zaštite životne sredine i dobrobiti životinja. Izgradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih objekata, podrškama za popravljavanje rasnog sastava stočnog fonda, kupovinom moderne opreme i savremene mehanizacije, moguće je poboljšati ekonomske aspekte djelovanja i bolje ispuniti zahtjeve održavanja prirodnih resursa, zaštite i dobrobiti životinja i bezbjednosti hrane. Takođe je neophodno jačati odnose između proizvođača i prerađivača kako bi se poboljšali mehanizmi tržišta i povećala ponuda tržištu.

S tim u vezi kroz Projekat EU/IPA - Mjera 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ u okviru IPARD-a II 2014–2020 predstavnici Uprave – Sektor veterine, odsjek za zdravlje i dobrobit životinja u skladu sa potpisanim Memorandum o saradnji između Uprave i Direktorata za plaćanje - Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, obavljali su ocijenu usklađenosti projektne dokumentacije/planirane/završene investicije podnosioca zahtjeva sa nacionalnim/EU zakonodavstvom i kriterijumima Kodeksa dobre poljoprivredne prakse u oblasti zaštite dobrobiti životinja. Predstavnici Uprave – Sektor veterine, odsjek za zdravlje i dobrobit životinja i identifikaciju i registraciju životinja, izvršili su 16 terenskih kontrola i izdali isto toliko potvrda o usaglašenosti investicije sa EU standardima i usaglašenosti poljoprivrednog gazdinstva sa nacionalnim standardima iz oblasti zaštite dobrobiti životinja nakon realizacije investicije.

U toku terenske kontrole za potrebe IPARD-a, Mjera 1, naročita pažnja posvećena je podizanju nivoa informisanosti držaoca životinja u dijelu unapređenje postojećih uslova zaštite dobrobiti životinja u objektima za smještaj životinja za proizvodnju podsjećajući da su držaoci zapravo ključni akteri u dijelu koji se odnosi na sistem I&R životinja o njihovim obavezama i dužnostima u pogledu prijave novih gazdinstava, prijava kretanja sa i na gazdinstvo, novorođenih životinja, uginulih ili zaklanih životinja i zdravstvene zaštite i zaštite dobrobiti životinja.

Prepoznavši oblast zaštite dobrobiti životinja kao oblast od primarnog značaja, i u narednim periodu će se nastaviti sa podrškom kroz program IPARD-a, Mjera 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ sa ciljem usaglašenosti što većeg broja gazdinstava sa EU standardima i usaglašenosti poljoprivrednog gazdinstva sa nacionalnim standardima iz oblasti zaštite dobrobiti životinja.

Preporuke

Na bazi iskustva rada Savjeta za zaštitu životinja u 2021 godini, Savjet za zaštitu životinja je mišljenja da:

1. Neophodna je saradnja svih aktera uključenih u pitanje zaštite životinja. Kako Vlade, lokalnih uprava, tako i NVO sektora, veterinarske službe i svih pojedinačnih držalaca životinja.
2. Potrebna je edukacija i podizanje nivoa svijesti o zaštiti dobrobiti životinja i zaštiti životinja uopšte. Informisanje javnosti, kao i institucija, treba da bude visoko na listi prioriteta Savjeta i nadležnih institucija, ali i NVO sektora i veterinarar.
3. Neophodno je da lokalne uprave prepoznaju svoje obaveze i nadležnosti. Uvažavajući sopstvene specifičnosti, svaka lokalna uprava propisuje u skladu sa Zakonom o zaštiti dobrobiti životinja, Odluku o uslovima i način držanja kućnih ljubimaca, način postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima), zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja propisuje nadležni organ lokalne samouprave koje se sprovode u skladu sa nadležnostima iz odluke. Isto se odnosi i na druge vrste životinja, gdje propisima lokalnih uprava treba da se obuhvate i propišu specifičnosti svake od njih.
4. Neophodno je, takođe da lokalne uprave obezbjede održiva skloništa za napuštene životinje, u skladu sa zakonom i da imaju strateški pristup rješavanju populacije pasa lotalica, u skladu sa specifičnostima svake pojedinačne lokalne uprave i Programom za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori sa Akcionim planom.
5. Potrebno je naći načine da se obezbjede finansijska sredstva za sve ove prethodne aktivnosti. Postoji veliki broj međunarodnih institucija koje se bave zaštitom dobrobiti životinja i međunarodnih projekata koji podržavaju ove aktivnosti. Sa druge strane, svi treba da nađu mjeru i način da obezbjede sredstva za sprovođenje obaveza koje im proizilaze iz važećih zakona.

6. Vlasnici životinja moraju da budu svjesni odgovornosti za obaveze prema svojim životinjama i da snose posledice i sankcije u slučaju da ne izvršavaju zakonski propisane obaveze.
7. Intenzivno sprovesti kaznenu politiku protiv neodgovornih vlasnika i njihovih postupaka sa životinjama.